

ALEXANDRIAS ANTIKA BIBLIOTEK
Dess liv och öde

ISBN

© UNESCO Press

1:a franska upplaga 1991

1:a svenska upplaga 2010

Originalalets titel: *The Ancient Library of Alexandria: Its Life and Fate*

Tryckt i Ungern

ALEXANDRIAS
ANTIKA BIBLIOTEK
Dess liv och öde

Mostafa el-Abbadi

Översättning av
Ulla Ericson & Ingvar Rydberg

Alhambra

Innehåll

Förord, 7

Inledning, 11

Del I Bakgrunden

1. Upptäckaren Alexander, 15

2. Alexandria: den nya erans huvudstad, 23

Del II Historien

3. Mouseion och biblioteket, 51

4. Forskning, 77

Del III Slutet

5. Bibliotekets och Mouseions öde, 111

6. Epilog: Från Alexandria till Bagdad, 141

Ett sista tillägg: Från antikens till vår tids
Alexandriabibliotek, 155

Bibliografi i urval, 173

Index 180

FÖRORD

Denna redogörelse för det antika Alexandriabibliotekets liv och öde kan påminna om berättelsen om ett annat, fiktivt bibliotek – det som skildras i Umberto Ecos ingående meditationer över människans sökande efter kunskap, *Rosens namn*. I slutet av romanen återvänder berättaren till ruinerna av det kloster där högdramatiska händelser hade utspelat sig många år tidigare och sätter igång det mödosamma arbetet med att för eftervärlden rekonstruera det tömda bibliotekets innehåll:

”Aedificium, själva byggnaden..., som låg i ruiner, tycktes dock stå kvar och trotsa tidens härjningar... Inuti låg konstens förstörda verk hopblandade med naturens verk.

När jag rotade i spillrorna hittade jag ibland små pergamentbitar som hade singlat ner från skriptoriet och biblioteket och överlevt likt skatter som begravts i jorden...

Jag tillbringade otaliga timmar med att försöka dechiffrera dessa rester. Ofta kunde jag genom ett ord eller en kvarbliven bild känna igen vilket verk det hade varit. När jag så småningom hittade andra exemplar av dessa böcker studerade jag dem kärleksfullt, som om ödet hade gett mig denna gåva, som om min identifiering av det förstörda exemplaret vore ett tydligt tecken från himlen som sade till mig: Tolle et lege (Tag och läs!). I slutet av min tålmodiga rekonstruktion hade jag framför mig ett slags mindre bibliotek, en symbol för det större, försvunna: ett bibliotek hopsatt av fragment, citat, oavslutade meningar, amputerade bokdelar.”

Av det historiska Alexandriabiblioteket finns det inte en sten kvar. Arkeologiska kartläggningar och utgrävningar har knappast gett några ledtrådar till det Stora bibliotekets och det därmed förbundna Mouseions utformning, utveckling genom tiderna och slutliga öde. Vår kunskap om biblioteket är nästan helt hämtad från textarkeologin, det tålmodiga och hängivna forskningsarbete som bedrivits av historiker och lärda, när de sållat igenom virrvarret av forntida vittnesbörd för att få fram en sammanhängande och plausibel bild av en försvunnen institution.

Denna boks författare har stött sig på en stor mängd forskning och ursprungligt källmaterial för att ge oss en uppfattning om Alexandriabiblioteket som – även om den i likhet med all historiografi måste betraktas som ett oavslutat arbete – kombinerar precision i detaljerna med räckvidd i omfånget. Han ställer samman de tillgängliga vittnesbörderna och tecknar en fascinerande bild av hur Mouseion och biblioteket kom till och vad de vittra personer som residerade inom det kungliga området sysslade med. Dessutom sätter han in bibliotekets tillkomst i ett större historiskt sammanhang: Alexanders erövringar, hur medelhavsvärldens därmed förknippade horisonter vidgades, hur Alexandria söder om ön Pharos i närheten av Nildeltat grundades och hur staden under den ptolemeiska dynastin utvecklades till en av den antika världens stora intellektuella och kommersiella metropoler. Slutligen tar han oss med till ett av de mest problematiska områdena när det gäller Alexandrias bibliotek, nämligen dess slutliga öde. Han för där ett resonemang som otvivelaktigt ger ett stimulerande bidrag till den pågående debatten i frågan. Genom detta rekonstruktionsarbete kan författaren med fog sägas ha upprättat sitt "mindre bibliotek, en symbol för det större, försvunna."

En symbol för en symbol, kan man tillägga. Ty som denna bok klargör, om Alexandriabiblioteket så eggat människors fan-

tasi genom seklerna och utlöst en sådan hängivenhet bland vetenskapsmän att lösa dess mysterier, är det på grund av dess unika representativa värde. Genom frammanandet av Alexanders erövringar förkroppsligar det drömmen om ett universellt vetande. Det representerar ett försök – kanske utan motstycke – att samla en högsta kunskap, som införlivar grekiska författares och översatta utländska författares förenade visdom. Dessutom tycks biblioteket ha varit förknippat med en medvetenhet om kunskapen som ett redskap och sökandet efter kunskap som en samverkande och sammanjämkande process. Det är då signifikant att biblioteket inspirerar ett antal tidiga framsteg inom vetenskaperna, som börjar lossa sina band med filosofin och få en mera empirisk inriktning. Lika mycket som fyren på det närbelägna Pharos (på sin tid betraktad som ett av världens sju underverk) är Alexandriabiblioteket ett landmärke som markerar en etapp på den mänskliga upplysningens väg.

Projektet för att återupprätta det antika Alexandriabiblioteket, som UNESCO sätter igång på uppdrag av Egyptens regering och med ekonomiskt stöd av FN:s utvecklingsprogram, har framför allt en symbolisk innebörd. Det är inte ett antikvariskt försök att rekonstruera ett försvunnet monument. Avsikten är snarare att fira minnet av Alexandriabiblioteket på det enda tillbörliga sättet: genom att återskapa dess universella arv i modern form. Efter en internationell arkitekturtävling, organiserad i samarbete med Internationella Arkitektförbundet, föreligger redan en magnifik modern planritning för det nya Bibliotheca Alexandrina. De närmaste åren kommer biblioteket att bygga upp sina samlingar – i enlighet med den egyptiska regeringens idéer och under beskydd av en internationell kommission som innefattar många framstående personer – så att det för forskare och lärda kan ställa resurser till förfogande, fokuserade på Medelhavets och Mellanösterns historia och kultur men också med material från andra världsdelar i enlighet med sin universella

kallelse. På så vis bör biblioteket bidra både till utvecklingen av den region där det är beläget och till förståelsen av denna region i övriga världen.

Jag vill tacka professor El-Abbadi för att han gripit sig an detta värdefulla och välkomna arbete som genom det ljus det kastar över det antika biblioteket bör öka intresset för det nya Bibliotheca Alexandrina. Tack även till UNDP med vars generösa bistånd denna bok har publicerats. Vi är tacksamma för dess bidrag till UNESCO:s kampanj för detta projekt, vilket genom att återuppliva en unik symbol i mänsklighetens kulturhistoria följer den uppmaning som i realiteten riktas till oss alla: *Tolle et lege!*

Federico Mayor

UNESCO:s generaldirektör

22 november 1989

INLEDNING

Historien om forntidens bibliotek i Alexandria och i synnerhet dess gåtfulla öde har länge fascinerat både författare och läsare. Ända sedan 1700-talet har lärda och forskare gång på gång och ofta med hetta ägnat sin begåvning åt att lösa mysteriet. Trots att mycket av hettan nu har svalnat på grund av den ökande tendensen bland seriösa forskare att godta det faktum att biblioteket inte överlevde fram till den arabiska erövringen, finns det fortfarande en del entusiaster som försöker hålla den gamla kontroversen vid liv. Det är därför i hopp om att ytterligare klargöra vissa otydligheter på den punkten som ett kapitel i den här boken har ägnats åt bibliotekets slutliga öde.

Boken har dock skrivits med ett annat syfte för ögonen: att skildra bibliotekets liv snarare än dess öde. För mig ligger tjuvningen med det gamla Alexandrina i att det var upphovet till en remarkabel vetenskaplig rörelse som förblivit oöverträffad fram till modern tid. I gott och väl ett årtusende fungerade det gamla bibliotekets lärda landvinningar som ledstjärnor för medeltidens islamiska och kristna forskare liksom för den europeiska renässansens stora humanister. Det är förmodligen befogat att säga att kunskapen före den alexandrinska eran i stor utsträckning varit regional. Med skapandet av Alexandrina som det första universella biblioteket i mänsklighetens historia blev även kunskapen med ens universell.

Tvillinginstitutionerna Biblioteket och Mouseion utgjorde ett experiment i kulturhistorien som är väl värt en förnyad under-

sökning. Det är alltid stimulerande med en ny syn på ett stort historiskt tema. En sådan är inte bara akademiskt givande utan kan också skänka moderna människor inspiration från gångna tiders viktiga mänskliga erfarenheter. De nuvarande planerna på ett nytt bibliotek i Alexandria är ett typexempel. Jag har personligen varit involverad i nästan alla projektets stadier från första början och har då gång på gång fått anledning att skriva och föreläsa om Alexandrias gamla bibliotek. När jag började skriva den här boken, kom jag att tänka på Theofrastos ord: "Om en författare läser sitt verk, måste han skriva om det." Och det är precis vad som hände.

Jag vill tacka UNESCO:s generaldirektör Federico Mayor för hans vänliga erbjudan att låta mig skriva en introduktion om Nya Alexandrina. Ett särskilt tack även till Jacques Tocatlian, direktör för UNESCO:s program- och serviceinformationskontor, som först gav mig idén att skriva en bok om det gamla biblioteket som skulle publiceras på tre språk, engelska, franska och arabiska. Jag uppskattar i hög grad hans tålmod och förståelse för att inte tvinga mig att hålla mig till vår dead-line.

Illustrationerna är mestadels av föremål i det grekisk-romerska muséet i Alexandria. Jag uppskattar mycket det tjänstvilliga samarbetet med dess direktis, Doriyya Said, biträdande direktören Edward Kamel och annan personal på muséet. Fotografierna är, om inget annat anges, tagna av Sami Mitry, chef för fotoavdelningen vid Egyptiska muséet i Kairo. Ett varmt tack till honom för hans snabba tillmötesgående och stora expertis. Vidare står jag i tacksamhetsskuld till min kollega dr Abdel-Hamid Kleo på geografiinstitutionen vid Kuweits universitet för hans vänliga åtagande att rita en karta över det antika Alexandria på mycket kort varsel.

I hela denna bok har min hustru Azzas omtänksamma medverkan varit av mycket stort värde för mig. Hon åtog sig inte

bara det mödosamma arbetet att revidera den engelska versionen, ofta med febril brådska, utan våra ständiga livliga diskussioner bidrog i hög grad till dess slutliga utformning. Henne tillägnar jag kärleksfullt den här boken.

Kuweit, mars 1989

Mustafa el-Abbadi

DEL I
BAKGRUNDEN

1. UPPTÄCKAREN ALEXANDER

Alexander den stores vidsträckta erövringar på 300-talet f.Kr. i Europa, Asien och Afrika resulterade i att resenärers rörelsefrihet och handeln expanderade och avlägsna regioner öppnades för utforskning och upptäckter. Allt detta ledde till att det mänskliga vetandets horisonter vidgades, kanske jämförbart med 1400-talets geografiska upptäckter och utforskandet av rymden i vår egen tid.

Alexanders enastående företag inträffade vid en tid i historien då den grekiska världen hade åstadkommit underverk av intellektuellt skapande inom litteratur, konst och filosofi. Ändå hade Makedonien, beläget som det var långt från de ledande städerna i söder och närmare den barbariska nordens, aldrig helt accepterats som en del av den klassiska grekiska kulturen. Men som en följd av den sluga och pragmatiska politik som förts av en rad monarker gick Makedonien snabbt framåt under 400- och 300-talen f.Kr., vilket inte till fullo uppskattades av de mer avancerade grekerna i söder. Makedoniska kungar, från Arkelaos till Filip II, syftade till modernisering, vilket för dem betydde hellenisering. Det var en integrerande del av deras offentliga politik att betona den makedoniska kungafamiljens hellenska ursprung, ett anspråk som kan spåras tillbaka till 400-talet.⁽¹⁾

1. Herodotos, V, 22. 1-2, VIII, 137-1.

I enlighet med denna proklamerade hållning hade det kungliga hovet länge gett många framstående grekiska intellektuella hem och beskydd: de lyriska skalderna Pindaros och Bacchylides, läkekonstens fader Hippokrates, poeten Timotheos, även kompositör av körmusik, målaren Zeuxis, den episke skalden Choerilos, dramatikern Agathon och den mest minnesvärde av alla, Euripides, dramatikern som lämnade Aten för att tillbringa sin sista tid i Pella, Makedoniens huvudstad. Det var troligen där som hans skrev Backanterna, det kanske mest utmanande skådespelet i hela den grekiska litteraturen. Greker av alla slag, särskilt politiska flyktingar, uppmuntrades att slå sig ned i Makedonien. Senare, när Filip erövrade guldgruvorna vid sin östra gräns, lockade hoppet om snöd vinning dit en ström av grekiska konstnärer, författare, läkare av den hippokratiska skolan, filosofer, musiker och ingenjörer från hela den egeiska världen. Därför var det inte förvånande att Filip valde Aristoteles som sin son Alexanders lärare. Därmed följde han den makedoniska monarkins bästa traditioner.⁽²⁾

Läraren Aristoteles hade utan tvivel stort inflytande på Alexanders uppfostran och likaså de många böckerna han läste, ty Alexander, som Plutarkos beskrev honom, "älskade litteratur och älskade att läsa".⁽³⁾ Hans läsning var omfattande och varierad. Han inte bara utforskade verk av historiker som Herodotos,⁽⁴⁾

2. R. L. Fox (Alexander the Great, ss. 48 ff. London, Allen Lane, 1973) målar upp en livfull bild av den kosmopolitiska atmosfären vid det makedonska hovet.

3. Plutarkos, Alexander, 8.

4. W. W. Tarn (Alexander the Great, Cambridge University Press, 1979) är böjd att förneka att Alexander influerades av Herodotos, ss. 139, 144, men han godtar Xenofons påverkan, ss. 82, 142; H. U. Instrinsky (Alexander der Grosse am Hellespont, Godesberg, 1949) hävdar att Alexander kände till Herodotos, ss. 46-53; jfr L. Pearson, The Lost Histories of Alexander the Great, ss. 8-13, Chico, Calif. 1960, 1983.

4. Min ändring: "The lost histories of Alexander the Great" by Lionel Ignacius Cusack Pearson, publicerad 1960, American Philological Association (New York), och publicerad 1983, Scholars Press (Chico, Calif).

Xenofon och Filistos,⁽⁵⁾ vilket man kunde vänta sig, utan läste också med förtjusning Telestes och Filoxenos dityramber såväl som Aiskylos, Sofokles och Euripides tragedier.⁽⁶⁾ Att han verkligen uppskattade litteratur framgår t ex av den historia som berättades av Athenaeos, hur Alexander under ett fälttåg i Persien tävlade i ett symposium. Han läste då ur minnet upp en scen ur Euripides Andromeda.⁽⁷⁾

Men det var Homeros som Alexander satte högt. Iliaden, ett exemplar reviderat av Aristoteles⁽⁸⁾ och ömt förvarat i ett juvelskrin som tagits från perserna, var hans ständiga följeslagare, även när han sov, jämte dolken under kudden.

En annan sida av Alexanders natur var hans nyfikna och vetgiriga intellekt som aldrig upphörde att undersöka allt han stötte på. Hellenistiska författare ansåg att hans fälttåg åstadkommit "ett betydande tillskott av empirisk kunskap om geografi", som Eratosthenes anmärkte.⁽⁹⁾ Alexander gjorde alltid noggranna observationer om de länder han erövrade.⁽¹⁰⁾ Mitt under hans militära operationer var en del av hans hjärna alltid upptagen med att göra skarpa iakttagelser, utforska och dra slutsatser.

Sedan urminnes tid hade Nilen som naturfenomen förbryllat lärda. Denna märkliga flod, som flyter från söder till norr, hade sina källor i "trakter som aldrig skådats eftersom de ligger i öknen... Medan alla andra floder börjar sjunka vid sommarsolståndet och stadigt blir lägre och lägre under loppet av följande

5. Plutarkos, Alexander, 8. Filistos, historiker som skrev om sicilianska angelägenheter, d. 356 f.Kr.

6. Plutarkos (Alexander, 8) berättar hur han lät dem särskilt skickas till honom när han var på krigståg i det inre av Asien.

7. Athenaeus, 12-537 D.

8. Strabon, 13.1.13.

9. Apud, Strabon, 1-2-1.

10. Strabon, 2-1.6; F[!]. Pfister, "Das Alexander-Archiv und die hellenistischerömische Wissenschaft", Historia, 1961, ss. 30-67.

sommar, börjar denna enda flod [dessutom] stiga vid den tiden och växer så kraftigt dag för dag att den slutligen översvämmar praktiskt taget hela Egypten.”⁽¹¹⁾ Förslag framkastades av diverse tänkare som Thales, Herodotos och Aristoteles såväl som av egyptiska präster. Men mysteriet förblev olöst och frågan upplöstes, med Diodoros ord, i ”gissningar och plausibla hypoteser.”⁽¹²⁾

Alexander brann av iver att upptäcka Nilens källa, som han ”trodde sig ha funnit”, vilket Arrianos rapporterar,⁽¹³⁾ när han nådde fram till norra Indien. Där vid en av Indus mynningar vid namn Hydaspes, upplevde han monsunregn som förde med sig att floden svämmade över på sommaren. Det måste väl vara detsamma för Nilen. Likheten slutade inte där: i Indus fanns det också krokodiler. Dessutom observerade Alexander en speciell sorts bönor som växte på stränderna av en biflod till Indus och som liknade de egyptiska bönorna. Hans upphetsning måste ha varit oerhörd, eftersom han omedelbart utvecklade en teori om att ”Nilen (under namnet Indus) rann upp någonstans i den delen av Indien och sedan flöt genom en vidsträckt ökenregion. Där miste den sitt ursprungliga namn och fick namnet Nilen av etiopierna och egyptierna vid den punkt där den börjar flyta genom bebott land för att till slut åter mynna ut i Medelhavet. Han kunde inte hålla inne med sin glädje över vad han trodde var en slutlig lösning av Nilens gåta och skrev om sin upptäckt till sin mor. Men som vi fått veta lät han klippa bort detta stycke om Nilen ur brevet innan han skickade det, när han fick höra att Indus utmynnade i Indiska Oceanen och inte hade någon som helst förbindelse med Egypten.”⁽¹⁴⁾

11. Diodoros Sikolos, I, 32.1, 36.7.

12. Ibid, I, 37.7.

13. Arrianos, Anabasis, 5.9.4.

14. Ibid, 6.1.2-3. Notera det inflytande Alexanders observation hade på efterföljande forskning. Filadelfos (285-246 f.Kr.) vidtog åtgärder för att utforska avlägsna områden i Etiopien (Diodoros, I, 37.5). Omkring mitten av 100-talet f.Kr. observerade Agatharkides, själv resenär och utforskare av Röda havet, att liksom sommarregnen

Som den omsorgsfulle och kloke general han var måste Alexander utforska och outtröttligt undersöka terrängen över vilken hans soldater marscherade. Arrianos har en livfull skildring av en riskabel överfart över floden Acesines i Indien under en översvämningsperiod. Skildringen verkar komma från Ptolemaios, son till Lagos, en av Alexanders följeslagare som trodde att "Alexander med avsikt korsade Acesines vid dess bredaste punkt för att dra nytta av den långsamma strömmen."⁽¹⁵⁾

Det är också av Ptolemaios som vi får veta att Alexander själv efter varje seger i Indien brukade se över bytet av kreatur och välja ut den finaste boskapen för transport till Makedonien för jordbruksarbete.⁽¹⁶⁾

Samma vetgiriga och undersökande intellekt som utmärkte Alexander var också uppenbart hos följeslagarna ur hans generation, som uppfostrades tillsammans med honom i det kungliga palatset i Pella och fick samma utbildning och utbyte av samma kulturella miljö. Därom vittnar efterlämnade historieskildringar eller delar därav skrivna av män som Calisthenes, Nearchos och Ptolemaios.

Nearchos t ex, som ledde örlogsflottan under den stora upptäcktsresan från Indus till Euftrat, skrev en redogörelse som visar hur pålitligt och vetgirigt denne rapportör skildrade Indiens naturalhistoria, invånare och seder. Tyvärr har bara utdrag överlevt av Strabons och Arrianos verk.⁽¹⁷⁾

Men Nearchos expedition var bara en del av en större utforskningsplan i Alexanders ständigt rastlösa hjärna. Tillbaka i Babylon 324 f.Kr. började han förbereda ett lovvärt projekt att

i norra Indien resulterade i att Hydaspes svämmade över, så orsakade på samma sätt ständiga regn i Etiopiens berg Nilens översvämningsar (Diodoros, I, 41, 4-8).

15. Arrianos, op. cit., 5.20, 8-9.

16. Ibid, 4.25.4.

17. För relevanta avsnitt se L. Pearson, op. cit., ss. 112-49.

segla runt Arabiska halvön upp till den egyptiska staden Heronopolis vid Röda Havet. Inga mödor sparades för att bygga en därtill passande flotta. Nearchos eskader seglade uppför Eufrat från Persiska viken. Fartyg från Feniciens kust togs isär, varpå delarna transporterades landvägen till Thapsacos vid Eufrat. Där sattes de ihop på nytt och seglade nerför floden till Babylon.⁽¹⁸⁾ Arbetskraft och besättning bestod av pärlfiskare och andra män med arbeten förbundna med havet, från Fenicien och närliggande kuster. En fullt utrustad hamn, stor nog att härbärgera 1000 krigsfartyg, byggdes vid Babylon. Man skickade en budbärare till Fenicien och Syrien med en summa av 500 talenter för att hyra eller köpa män som var förtrogna med fartyg och hav. "Faktum är att Alexander hade tankar på att upprätta bosättningar längs Persiska vikens kust och på öarna utanför. Han tänkte sig att det kunde bli ett lika blomstrande land som Fenicien."⁽¹⁹⁾

Förberedande rekognoscering av Persiska viken krävdes för den tillämnade expeditionen. I detta syfte skickade Alexander ut tre olika delegationer för att rapportera om förhållandena i viken och på den arabiska kusten. Den första var Archias som rapporterade om två öar nära Eufrats mynning. Den mindre och närmare av de två hade "täta skogar och ett Artemis-tempel". Alexander döpte denna ö till Ikaros, den nuvarande Failaka i Kuwait. Den mer avlägsna ön kallades Tylos, den var "ganska stor, större delen varken vildmark eller skogig utan lämpad för alla slags odlingar." Detta är nutidens Bahrain. Av de båda andra delegationerna leddes den ena av Androsthene. Den for längre söderut och seglade runt en del av Arabiska halvön. Den andra, ledd av Hieron, gjorde, berättas det, "större framsteg än

18. Detta bruk att transportera isärtagna fartyg landvägen och sedan sätta ihop dem tillgreps av Alexander i Indien före slaget vid Hydaspes (Arrianos, op. cit. 5.8.5). Denna detalj tycks ha hämtats ur en berättelse av Ptolemaios; jfr. L. Pearson, op. cit., s. 198.

19. Arrianos, op.cit., 7.9.5-6.

de andra.”⁽²⁰⁾

Den planerade expeditionen blev aldrig av. Döden överraskade Alexander plötsligt 323 f.Kr., och alla hans drömmar och strävanden gick upp i rök. Men rapporterna som han beordrat överlevde och blev drivfjädern i en exempellös utveckling av det vetenskapliga studiet av jorden, dess natur och invånare. Det var liksom en ny anda i luften, en pånyttfödelse av den mänskliga kulturen. Det var i den atmosfären som Biblioteket och Mouseion såg dagens ljus i Alexandria.

20. Ibid, 7.20.3-8; jfr. C Roueche och K.S.M. Sherwin-White, "Some Aspects of the Seleucid Empire: The Greek Inscription from Failaka in the Arabian Gulf", *Chiron*, del. 15, 1985, 1.9.

2. ALEXANDRIA, DEN NYA ERANS HUVUDSTAD

ETT EXPERIMENT I EN MULTIETNISK
OCH MÅNGKULTURELL MILJÖ

Av Alexanders talrika stadsgrundläggningar i hans väldiga Arikas skilda delar visade sig Alexandria i Egypten bli den största och varaktigaste. Fantasi och verklighet är som vanligt tätt sammanflätade när vi har med Alexander att göra. Han blev en myt med alla tillhörande attribut. Inte heller grundandet av hans stad på Egyptens nordkust saknar sina legender. Vi får veta att Alexander i valet av en lämplig plats följde rådet från ingen mindre än Homeros, hans andlige mentor. Denne uppenbarade sig för Alexander i en dröm och reciterade de berömda rader i Odyssén där Menelaos tar sin tillflykt till ön Faros. Som resultat av drömmen, berättar Plutarkos, lämnade Alexander genast sin säng och begav sig till Faros, som på den tiden var en ö belägen lite vid sidan om Nilens mynning vid Kanopos... Han hade knappt kastat blicken på platsen förrän han insåg dess fördelar. Det var en landtunga, inte olikt ett näs, som var ungefär lika brett som långt. På den ena sidan hade den en stor sjö och på den andra havet, som där bildade en vidsträckt hamn. Detta fick honom att förklara att "Homeros bland andra beundransvärda egenskaper var en utmärkt arkitekt". Han befallde att en stad skulle planeras, anpassad för marken och de därmed förknippade fördelarna.⁽¹⁾ Detta följdes av den roande anekdoten om hur

1. Plutarkos, Alexander, 26.